

Epidemi-
sjukvården.

N:o 29. Till Stockholms läns Landsting. En från förste provinsialläkaren, Doktor Aug. Berlin i dag hit inkommen framställning, i fråga om anställande inom länet af tio epidemisjuksköterskor jemte förslag till instruktion för dem, har Konungens Befallningshafvande härmed skolat till Landstinget öfverlemna.

Då behovet af dylika sjuksköterskor torde vara oafvisligt och anställande af dem synes vara en länets gemensamma angelägenhet tillåter sig Konungens Befallningshafvande, som finner ärendet vara fullständigt utredt i förste provinsialläkarens på goda skäl grundade framställning, hemställa, att Landstinget, med fastställande af förslaget till instruktion för epidemisjuksköterskor i Stockholms län, ville

för ett hvar af Stockholms, Sotholms, Dalarö, Vermdö, Österåkers, Norrtelge, Rimbo, Schebo, Östhammars och Sigtuna läkaredistrikt utse två personer att jemte provinsial- eller extra provinsialläkaren i distriktet bilda en sjukvårdsstyrelse, som har att, på sätt i instruktionen omförmäles, antaga och afskeda sjuksköterska samt tillhandahålla henne anslagen lön, äfvensom att meddela henne de ytterligare föreskrifter, som utöfver instruktionen kunna finnas behöfliga,

dels ock för hvar och ett af åren 1899—1901 bevilja ett anslag af 3,500 kronor att ställas till vederbörande sjukvårdsstyrelsers förfogande till aflöning åt tio epidemisjuksköterskor med 350 kronor till hvarje.

Stockholm å landskansliet den 2 September 1898.

PAUL ISBERG.

Matths Falk.

Bil. a). Till Konungens Befallningshafvande i Stockholms län. Gällande helsovårdslagstiftning har på kommunerna lagt omsorgen om epidemisjukvården. Kommunerna böra nämligen hafva så stäldt i afseende å sin allmänna sjukvård, att denna må vid farsots utbrott kunna skyndsamt ordnas och utvidgas eftersom behovet påkallar. Med undantag af ett par stadskommuner hafva emellertid kommunerna i detta län icke så stäldt.

Man litar här alltför mycket på, att den vid smittosamma sjukdomsfall tillkallade läkaren skall utan vidare ställa allt till rätta. Men då härtill fordras att afskilja de sjuke och bereda dem en ändamåls-

enlig vård, så stranda för närvarande ofta nog läkarens alla bemödanden på svårigheterna i detta hänseende.

Insigten om möjligheten att skydda sig mot smittosamma sjukdomar och om nödvändigheten att härvidlag göra något för att undvika ännu större kostnader genom sjukdoms spridning eller förluster härigenom vid vissa näringar, exempelvis mjölkhandteringen, skall dock småningom förmå kommunerna att åtminstone genom sammanslutning till smärre sjukstugedistrikt uppföra epidemisjukstugor för isolering af sådana smittosamma sjukdomar, särskildt difteri och skarlakansfeber, hvilka i regel ej mottagas å lasaretten.

Oafsedt detta så att säga fasta försvar mot smittosamma sjukdomar, hvilket förr eller senare blir nödvändigt att inrätta, erfordras äfven ett rörligt försvar, som vid behof kan sändas till en hotad punkt och som mången gång kan ersätta det förra, nämligen *skolade epidemisjuksköterskor*. Sådana sjuksköterskors anställande synes mig böra vara en länets gemensamma angelägenhet.

Stockholms läns landsting, som visat sig nitälska för sjukvården i allmänhet, torde helt visst äfven åt dessa sjuklingar, för hvilka lasaretten äro stängda, vilja räcka en hjälpande hand genom anställandet på sin bekostnad af skolade sjuksköterskor för hufvudsakligast vården af epidemiska sjukdomar.

Andra landsting hafva redan gjort början. Så har Hallands län från 1895 och Vestmanlands län från 1896 af landstingen aflönade sjuksköterskor för detta ändamål. Till Vermlands läns landsting afläts förlidet år en af länsstyrelsen förordad framställning härom och uppdrog landstinget åt en komité, att till detta års landsting inkomma med utredning och förslag i ämnet^{*)}.

I Halland anställdes till en början 5 sjuksköterskor, hvardera med 500 kronor i lön jemte 25 öre för tjenstgjord dag, fri skjuts och kost. De tilldelades bestämda distrikt samt ställdes hvar och en under en af landstinget utsedd nämnd, bestående af 3 personer. I denna nämnd skall finnas en läkare, som är ordförande; i distrikt, der provinsialläkare finnes, är denne sjelfskrifven. Under 1896 beviljades anslag till ytterligare 2 sjuksköterskor, hvilka utan distrikt kunde af förste provinsialläkaren på requisition af andra läkare sändas hvar som helst i länet, der deras hjälp bäst behöfdes.

För utrönande af omfånget af dessa sjuksköterskors verksamhet har jag efter uppgifter i förste provinsialläkarens årsberättelser gjort

*) Vid Malmöhus och Elfsborgs läns landsting väntas i år framställning om samma fråga.

en sammanställning rörande antalet tjenstgjorda dagar under åren 1895—1897.

Halmstad.

1895: infektionssjukdomar	132,	andra sjukdomar	117,	summa	249 dagar.
1896: »	206,	»	»	86,	» 292 »
1897, 1: »	155,	»	»	30,	» 185 »
» 2: »	190,	»	»	25,	» 215 »

Laholm.

1895: infektionssjukdomar	27,	andra sjukdomar	157,	summa	184 dagar.
1896: »	194,	»	»	56,	» 250 »
1897: »	202,	»	»	6,	» 208 »

Falkenberg.

1895: infektionssjukdomar	105,	andra sjukdomar	76,	summa	181 dagar.
1896: »	247,	»	»	53,	» 300 »
1897: »	120,	»	»	142,	» 262 »

Varberg.

1895: infektionssjukdomar	209,	andra sjukdomar	37,	summa	246 dagar.
1896: »	148,	»	»	?	
1897, 1: »	148,	»	»	84,	» 232 »
» 2: »	188,	»	»	53,	» 241 »

Kungsbacka.

1895: infektionssjukdomar	70,	andra sjukdomar	51,	summa	121 dagar.
1896: »	109,	»	»	59,	» 168 »
1897: »	128,	»	»	—	» 128 »

Beräknas härur medeltalet tjenstgjorda dagar, så utgör detta för år och sjuksköterska 213, hvaraf 152 dagar för smittosamma sjukdomar och 61 för andra sjukdomar.

Om nyttan af den epidemisjuksköterskeinstitution, som Hallands landsting sålunda skapat, utlåter sig förste provinsialläkaren i sin

embetsberättelse för 1895 sålunda: »den har omfattats med förtroende af allmänheten och varit till mycket gagn samt fullt motsvarat de förväntningar, man gjort sig af densamma».

Vestmanlands läns landsting beviljade 1895 anslag till en epidemisjuksköterska för landsbygden och följande år till ännu en. De åtnjuta för närvarande i årlig lön 450 kronor samt 50 öres dagaflöning af dem, som anlita deras bistånd.

I Stockholms län är det för närvarande förenadt med dryga kostnader att anlita sjuksköterskor, hvilka kunna erhållas från hufvudstaden. Den vanliga dagaflöningen 2 kr. 50 öre äfvensom resekostnaden längre ut i länet träda hindrande emellan för ett allmännare anlåtande af denna så nyttiga institution. Detta kan först ske genom anställandet i olika delar af länet af aflönade sjuksköterskor, som åtnöjde sig med en lägre fixerad dagaflöning.

Beträffande aflöning åt dylika sjuksköterskor, så synes 350 kronor böra anslås som fast lön och 1 krona i dagaflöning. Anses denna dagaflöning för hög, kan den minskas, men då bör i stället den fasta lönen ökas så mycket, att den med dagaflöningen för 200 dagar uppgår till 550 kronor.

Af dessa aflöningsförmåner synes lönen böra af länet bestridas men dagaflöningen af kommunen eller den enskilde, som anlitar sköterskans biträde.

Sjuksköterskorna böra stationeras vid provinsial- och extra provinsialläkarestationerna för att vara närmare till hands, då de anmodas till tjenstgöring af desse läkare, hvilka vid farsoter och smittosamma sjukdomar som oftast å tjenstens vägnar tillkallas. De böra för öfrigt stå under dessa läkares tillsyn.

Områdena för sjuksköterskornas verksamhet böra utgöras af det läkaredistrikt, inom hvilket de äro anställda, jemte deri belägna städer. När behofvet så kräfver, skulle de dock vara skyldiga att på kallelse af förste provinsialläkaren tjenstgöra utom distriktet.

Förutom sin egentliga verksamhet som epidemisjuksköterskor, hvarvid de hade att verkställa desinfektion efter slutad tjenstgöring hos den sjuke och äfven eljest, skulle de dessemellan tagas i anspråk äfven för andra sjukdomar, hvarigenom en del fall, som eljest skulle taga lasaretten i anspråk, kunde i hemmen vårdas och allmänna sjukvården härigenom beredas lättnader.

Provinsial- eller extra provinsialläkare i distriktet skulle vara sjuksköterskans närmaste förman och bestämma hennes tjenstgöring; andra

läkare, kommunal- och helsovårdsnämnder samt enskilde obetaget, att hos honom requirera sjuksköterskans biträde.

Landstinget utser för hvarje läkaredistrikt med sjuksköterska 2 personer att jemte provinsial- eller extra provinsialläkaren i distriktet bilda en sjukvårdsstyrelse, som antager och afskedar sjuksköterska samt lemnar henne de ytterligare föreskrifter, som utöfver instruktionen kunna finnas behöfliga. Genom denna styrelse torde äfven utbetalning ske af hennes lön.

Instruktion för epidemisjuksköterskorna utfärdas af landstinget. Förslag till dylik instruktion bifogas (Bilaga b).

De läkaredistrikt, inom hvilka epidemisjuksköterskor nu äro behöfliga, äro följande: Stockholms, Sotholms, Dalarö, Vermdö, Österåkers, Norrtelge, Rimbo, Schebo, Östhammars och Sigtuna distrikt, eller tillsammans 10 distrikt. Af nu befintliga läkaredistrikt hafva de minsta, Sundbybergs, Botkyrka och Gräsö uteslutits, icke derföre att sjuksköterskor der ansetts obehöfliga, utan derföre att beträffande de båda förstnämnda i så nära jernvägsförbindelse med hufvudstaden stående distrikten först borde tillses, huruvida icke behofvet af epidemisjuksköterska kunde för närvarande tillgodoses från Stockholm, eller i annat fall om det icke vore förmånligare att äfven med tanke på dessa distrikt i Stockholm stationera 2 för dem och Stockholms distrikt gemensamma sjuksköterskor; och beträffande Gräsö distrikt derföre, att detta möjligen kan anses för litet att bilda eget sjuksköterskedistrikt.

Mycket är gjordt och mycket göres fortfarande för sjukvården i länet. För epidemisjukvården, för dessa sjuke, som lidande af farliga sjukdomar derjemte utgöra en fara för sin omgivning, är jemförelsevis så litet gjordt. Med framhållande ännu en gång af behofvet härutinnan får jag vördsamt hemställa,

det Konungens Befallningshafvande ville till innevarande års landsting göra framställning om ett årligt anslag af 3,500 kronor för anställande inom länet af 10 epidemisjuksköterskor i hufvudsaklig öfverensstämmelse med här ofvan angifna grunder.

Stockholm den 31 Augusti 1898.

Aug. Berlin,
Förste Provinsialläkare.

Bil. b).

Förslag till instruktion för epidemisjuksköterskor i Stockholms län.

§ 1.

Epidemisjuksköterska har till uppgift, att inom det af Landstinget henne anvisade distrikt biträda läkarne vid vården af hufvudsakligast epidemiska sjukdomar.

§ 2.

Sjuksköterskan antages och afskedas utaf en af Landstinget utsedd sjukvårdsstyrelse. Hon antages för 3 år i sender med en ömsesidig uppsägningstid af 3 månader. Gör sköterska sig skyldig till grof vårdslöshet i tjensten kan hon utan vidare från densamma skiljas.

§ 3.

För att kunna till epidemisjuksköterska antagas, erfordras, att med godt vitsord hafva tjenstgjort 1 år å sjukhus och derjemte minst 1 månad på epidemisjukhus.

§ 4.

Sjuksköterska åtnjuter i årlig lön 350 kronor, som månadsvis till henne utbetalas. I dagaflöning under tjenstgöring eger hon att af dem, som anlita henne, bekomma 1 krona förutom fri skjuts och kost.

§ 5.

Sjuksköterskan skall hafva sin bostad i närheten af läkarestationen. För enskilda angelägenheter må sjuksköterska ej utan vederbörande läkares tillstånd begifva sig utom distriktet.

§ 6.

I sin verksamhet för sjukvården står sjuksköterskan under inseende af provinsial- eller extra provinsialläkaren på platsen och är denne läkare hennes närmaste förman. Klagomål öfver fel och försumlighet

från sköterskans sida anmälas till denne läkare. Har sköterskan berättigad anledning till missnöje, anmäla hon det till sin förman eller till sjukvårdsstyrelsen.

§ 7.

Helsovårds- eller kommunalnämnd, läkare eller enskild person, som önskar sjuksköterskans biträde, anmäla detta till distriktets tjänsteläkare med uppgift om sjukdom, den sjukens namn och bostad.

§ 8.

Sjuksköterska åligger:

att inom sitt distrikt på anmodan af den läkare, som är hennes förman, vårda sjuke i epidemiska och andra sjukdomar;

att utom distriktet på förste provinsialläkarens kallelse biträda vid epidemisjukvården;

att noggrant följa de föreskrifter i afseende på sjukdomens behandling och förekommande af smittas spridning, hvilka lemnas henne af läkaren, som leder den sjukens behandling;

att med ömhet vårda de sjuke och i tid underrätta den behandlande läkaren om tillstötande oroande symptom;

att sjelf iakttaga nödiga försigtighetsmått mot smittas spridning;

att efter de sjuke hon vårdar i smittosam sjukdom verkställa desinfektion;

att äfven annorstädes i distriktet verkställa desinfektioner på förmannens anmodan;

att föra dagbok enligt fastställt formulär (Bilaga c), hvilken efter hvarje års slut uppvisas hos förmannen och efter afslutning eller vid sköterskans afflyttning från distriktet till denne öfverlemnas.

Bil. c).

Dagbok för epidemisjuksköterskan i distrikt år

Den sjukas				Den behandlande läkarens namn.	Sjukvården		Desinfektion verkställdes	Anmärkningar.
Namn och yrke.	Alder.	Hemvist.	Sjukdom och dess utgång.		började	varade (dagar)		

§ 31.

I anledning af Konungens befallningshafvandes framställning angående anställande inom länet af 10 epidemisjuksköterskor beslöt landstinget att till nästkommande års lagtima landsting uppskjuta frågan härom samt uppdrog åt landstingsbestyrelsen att till nämnda landsting

Epidemi-
sjuksköter-
skor.

inkomma med fullständig utredning i ärendet, jemväl angående lämplig minskning af antalet sköterskor, äfvensom med förslag i ämnet.